ការស្រោចដំណាំពូជតាមស្នប់ទឹកៈ អង្គការអាចធ្វើការងារនេះបាន

អា.អិល(ឌីក)ថិនស្លី R.L (Dick) Tinsley

អ្នកកែសំរួលៈ វិជ្ជបណ្ឌិត **ឌិក ថិនស្លី** គឺជាគ្រូដែលមានបទពិសោធន៍ខ្ពស់នៅមហាវិទ្យាល័យរដ្ឋខូលូរាដូសហរដ្ឋអាមេរិច។ គាត់ធ្លាប់ធ្វើការជាងទសវត្សមកហើយនៅការឲយោបល់ផ្នែកអភិវឌ្ឍន៍ គំរោងកសិកម្ម និងរាប់ទឹកន្លែងនៃទ្វីបអាស៊ីនិងទ្វីបអាព្រិច។ នៅក្នុងអថិបទនេះ លោកវិជ្ជបណ្ឌិត ឌិក ថិនស្លីនឹងប្រមូលផ្តុំនៅបពិសោធន៍ទីកន្លែងដែលរដ្ឋាភិបាលបានអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែកគ្រាប់ពូជនិងបានចែកចាយទៅដល់អ្នកដែលខ្វះខាតដើម្បីរីកចំរើននិងបានសូមធ្វើ"ការស្រោចបន្លែតាមស្នប់ទឹក"បង្ហាញដល់គ្រប់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលអាចយកគំរូទៅធ្វើបានដើម្បីបង្កើនគ្រាប់ពូជ។

ការណែនាំ

យោងទៅតាមសេដ្ឋកិច្ចបរិស្ថានទូទៅនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ជាធម្មតារដ្ឋាភិបាលត្រូវចូលរួមក្នុងការផ្តុតផ្តង់សេវាកម្មនៅក្នុងស្រុក រួមទាំងផ្នែកកសិកម្មផងដែរ ស្រដៀងទៅប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍។ជាធម្មតាការថិតថេរគឺមានកំរិតទៅលើប្រាក់ជំនួយនិងមានលទ្ធផលនៅលើក្រដាស់ជាច្រើនជាងការពិត។ពេលដែលអាចធ្វើបាន សំខាន់ជាងគេគឺសេវាកម្មដូចជាសេវាកម្មអភិវឌ្ឍន៍ សំភារៈគ្រាប់ពូជនិងការចែកចាយ។ អង្គការជាច្រើនធ្វើការជាមួយក្រុមសហាគមន៍គឺជាឪកាសដែលមានតំលៃដើម្បីផ្តល់តំលៃនិងមាំទាំទៅផ្នែកសេវាកម្មដោយគ្រាប់គ្រោងចំនួនតូចតែមានគុណភាពខ្ពស់ទៅលើដំណាំនៃសហាគមន៍របស់ពួកគេ។ បន្ទាប់មកពួកគេអាចលក់នៅក្នុងសហាគមន៍ឬចែកអោយកសិករនៅទីនោះ ឬលក់នៅទីផ្សារដែលមានតំលៃទៅតាមការដាក់អោយដែលភាគច្រើនមានតំលៃទ្វេដង។

ហិរញ្ញវត្ថុទប់ទល់និងសេដ្ឋកិច្ចនឹងហិរញ្ញវត្ថុផ្គត់ផ្គង់រដ្ឋាភិបាល

ទៅលើបញ្ហាជាដដែលៗនៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍គឺហិរញ្ញវត្ថុទប់ស្កាត់សេដ្ឋកិច្ចៃដលតំលៃសំរាប់ផលិតផលនៅក្នុងស្រុកទៅអ្នកប្រើទំនិញប្រហែល១-៣ទៅ១-៥នៃប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ ពេលអភិវឌ្ឍន៍ប្រាក់ខែនិងប្រាក់ឈ្នួលប្រហែលប្រទេស១-២០តែប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ប៉ុណ្ណោះ។ (http://lamar.colostate.edu/~rtinsley/FinancialSuppressed.htm)លទ្ធិផលវិសមាមាត្រនៃការសំរេចចិត្តច្រើនជាងភាគរយនៃការចំនូលឬស្ថេរភាពផលិតផលគ្រាន់តែមូលដ្ឋានគ្រឹសប៉ុណ្ណោះ ភាគច្រើនមាន៨០ភាគរយនៃចំណូលនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ប្រៀបធៀបទៅនឹង១២ទៅ១៥ភាគរយនៃប្រាក់

ចំណូលនៃប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍។ចាប់តាំងពីការយកពន្ធដើម្បីជំនួយដល់សេវាកម្មរដ្ឋាភិបាលលុយនោះ បានកមពីប្រាក់ខែនិងមិនមែនជាការចាំបាច់ចំនាញជាស្ថេរភាព មានការយកពន្ធមានកំណត់ភកាគ ច្រើនធ្វើទៅលើប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ តើពន្ធអ្វីភាគច្រើនបានប្រមូលមកយកទៅជួសជុលការសាង សាំង ប្រាក់ខែ ប្រាក់ចូលនិវត្ត សុខភាពនិងផ្ទះសំបែងផងដែរ។ បន្ទាត់ខាងក្រោមដែលគ្មានការគ្រប់ គ្រងប្រាក់ជំនួយជួយដល់ការធ្វើដំណើរប្រាក់ ប្រចាំថ្ងៃ ជីសំរាប់ដំណើរការគំរូនិងការបង្ហាញអោយគេ មើល សូម្បីតែក្រដាសប៊ិច ម៉ាស៊ីនព្រីន គឺជាសំភារៈត្រូវការ៕ល។

លទ្ធិផលនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលដែលហិរញ្ញវត្ថុផ្គត់ផ្គង់ដល់មន្ត្រីរាជការដែលធ្វើការនៅការិយាល័យ មានឪ កាសសំរាប់ដឹកតែនិងរិះរកវិធីទទួលបានប្រាក់ជំនួយសំរាប់ផ្គត់ផ្គង់កម្មវិធីនៅតាមភូមិសហាគមន៍ (http://lamar.colostate.edu/~rtinsley/FinanciallyStalled.htm)ពួកគេផងដែរក៏ផ្ទង់ទៅលើប្រាក់ចំនួល បន្ថែមទៀត ដូចជាប្រាក់ខែសំរាប់អភិវឌ្ឍន៍អង្គការសំរាប់អ្នកចុះវាលសហាគមន៍,សេវារផ្សេងទៀតៗ។ ដើម្បីជំរុញការពិភាក្សាឲយោបល់កសិករដែលអាចចំនាយឲមានហេតុផល (http://lamar.colostate.edu/~rtinsley/InformalIncome.htm)នៅចុងបញ្ចប់ប្រទេសដែលអភិវឌ្ឍន៍ហ៉ាយ មានការប្រឆាំងការទាំងនេះ ប៉ុន្តែវាការស្របច្បាប់និងការលើកទឹកចិត្តទៅដល់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងអ្នកចុះទៅសហាគមន៍។

ជះទន្ទិពលទៅលើអភិវឌ្ឍន៍គ្រាប់ពូជនិងការចែកចាយ

មានហិរញ្ញវត្ថុច្រើនគឺបានផ្គត់ផ្គង់ដល់រដ្ឋាភិបាលនិងមានបញ្ហាការអភិវឌ្ឍន៍គ្រាប់ពូជដំណាំនិង សំភារៈផ្សេងទៀតនិងការចែកចាយផងដែរ។ (http://lamar.colostate.edu/~rtinsley/VarietyImprovement.htm)ដោយមិនមានហរិញ្ញវត្ថុពីទាវពន្ធដើម្បី បំពេញនៅការធ្វើកើនឡើងគ្រាប់ពូជ ប៉ុន្តែនៅតែត្រូវសំភារៈទំនើបដើម្បីបង្កើនទន្ទផលនិងទប់ទល់នឹង សត្វល្អិត ប្រទេសជាច្រើនចង់មានការអភិវឌ្ឍន៍និងពិសោធន៍គ្រាប់ពូជជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវ កសិកម្មអន្តរជាតិ(IARC) ហើយផ្សេងពីនេះមានក្រុមសមរាប់ពិភាក្សារសំរាប់អន្តរជាតិជាច្រើនទៀត (CGIAR)។ និងមានមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវគ្រាប់ស្រូវ(IRRI)និងសហាមគន៍អភិវឌ្ឍន៍ស្រូវសាលីនិងអង្ករ ស្រូប(CIMMYT)។

ចាប់តាំងពីកម្មវិធីឆោងចាប់អ្នកជំនួយអន្តរជាតិរបស់IARC ដែលពួកគេមានលុយគ្រាប់គ្រាន់សំរាប់ គ្រប់គ្រងកិច្ចការទាំងនោះ។ តំលៃនៃការផ្ចិតផ្ទង់ទៅលើការចែកចាយរបស់IARC , IRRI, នឹងក្រុមអន្តរ ជាតិ(International Network for Genetic Evaluation of Rice (INGER) បន្ទាប់មកមានការបង្កាត់ពូជ ទោះជា យ៉ាងណាជាការទទួលបានពូជដំណាំថ្មីចូលក្នុងប្រទេសដែលក្រោមការប៉ាន់តំលៃពីក្រុមស្រាវជ្រាវនៅ ក្នុងស្រុកនិងបញ្ចេញគ្រាប់ពូជថ្មីជាច្រើន។ពីព្រោះពូជទាំងនេះមានកាមើលតំលៃក្រោមការក្រុម

ស្រាវជ្រាវ ពួគគេមិនបានទៅដល់កសិដ្ឋានតែម្តង។ មន្ត្រីប្រទេសណាមួយមានការជំនួយការទៅការពិសោធន៍គ្រាប់ពូជទាំងនេះ។ដោយមិនការពិសោធន៍តែម្តងជាមួយកម្មវិធីIARCs ការអភិវឌ្ឍន៍ពូជអាចបញ្ជាក់បានថាផ្គត់ផ្គង់និងមន្ត្រីស្រាវជ្រាវមិនសូវមានការថែរក្សានូវធានាគារមេរោគ។នេះជារឿងរបស់ប្រទេស ថាន់ស្សានានិងហ្កានា(Tanzania&Ghana)ដែលមានស្ថាប័នស្រាវជ្រាវមិនបានទទួលពូជដែលមានសុខភាពល្អជាង១០ឆ្នាំមកហើយ។

ពេលដែលគ្រាប់ពូជមួយបានបញ្ចេញ ត្រូវមានសំភារៈនិងការចែកចាយគឺពឹងផ្អែកទៅលើរដ្ឋាភិបាលដែលទាក់ទងទៅនឹងហិរញ្ញវត្ថុផងដែរ។ អំឡុងពេលប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ជាក់ស្តែងរដ្ឋាភិបាលមានសំភារៈសំរាប់គ្រាប់ពូជនិងលិខិតបញ្ជាក់នៅកន្លែងណាមួយ ឬក្រដាស។ ពួកគេភាគច្រើនមិនមានសមត្ថភាពដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ច្រើនជាងភាគរយៈតិចនៃគ្រាប់ពូជឡើយ សូម្បីតែបុគ្គលិកនិងអ្នកគ្រប់គ្រងហារិវត្ថុត្រូវការជំនួយកំរិតស្តង់ត្តាគ្រាប់ពូជអន្តរជាតិដើម្បីផ្គត់ផ្គង់កសិដ្ឋានគ្រាប់ពូជ។ ឧទាហរណ៍: ក្រោយឆ្នាំ១៩៩០ ប្រទេសថៃផលិតបានតែគ្រាប់សណ្តែកប៉ុណ្ណោះគឺ១-ទី៦នៃគ្រប់រុក្ខជាតិប្រទេស។ទោះបីជាមិនអាចលក់វាបានក៏ដោយ ក៏ពួកគេនៅតែដាំដុះជានិច្ច។

វាបានបន្សល់៥-៦នៃគ្រាប់សណ្តែកនៅទីផ្សាគ្រាប់ពូជដែលបានចែកចាយហើយក៏បានបាត់បង់អត្តញ្ញាណពូជនោះ។ ពីរបីឆ្នាំមុននៅប្រទេសកិនយ៉ាមានពូជសណ្តែកថ្មីពីរប្រភេទផលិតដោយ IITAបានបញ្ចេញអោយប្រើប្រាស់។ទោះជាយ៉ាងណាដោយក៏ស្ថាបន័ស្រាវជ្រាវនៃប្រទេសកិនយ៉ា(KARI)បានបរាជ័យក្នុងការបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណនៃគ្រាប់ពូជសំរាប់កសិករធំឬតូច។

កសិករដាំគ្រាប់ពូជណាដែលស្រួលដាំនឹងថែរក្សា សូម្បីតែពូជដែលសល់ពីឆ្នាំមុនឬភាគច្រើនបានទិញពីទីផ្សារ(ជាធម្មតាគឺទីផ្សារគ្រាប់ពូជ)។ភាគច្រើនទំនងជាលើស៩០ភាគរយត្រូវបានអនុវត្តន៍ដាំដុះគ្រាប់ពូជជុំវិញពិភកលោក រួមទាំងការដាំស្រូវសាលីដូចជាប្រទេសដែលអភិវឌ្ឍន៍ហើយ។ ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងរដ្ឋខាលូរាដូ ២៥ទៅ៣០ភាគរយនៃផ្ទៃដីដាំដុះស្រូវសាលីត្រូវបានទុកពូជសំរាប់ដាំដុះនៅឆ្នាំក្រោយទៀត។

ស្រដៀងនៅប្រទេសនីហ្សេរៀរ(Nigeria)មានក្រុមមួយដែលបានបញ្ជាក់គ្រាប់ពូជនៅក្នុងរដ្ឋកាណូ ជារដ្ឋដែលមានជំនាញកសិកម្មស្ថិតនៅខាងប្រទេស ហើយគ្មានរដ្ឋណាមួយដែលមានជំនាញដូចជារដ្ឋនេះទេ។ក្រុមនេះរំពឹងទុកថានឹងសាងសង់កសិដ្ឋាន៣ដើម្បីធ្វើទស្សនៈកិច្ចរៀងរាល់ពេលដំណាំដាំដុះ គ្រាប់និមួយៗជាទូទៅត្រូវបានគេដាំនៅក្រោម១ហិចតានៃកសិដ្ឋាន។ កាលវិភាគនៃការធ្វើទស្សនៈកិច្ចមាន៖

1. ដើមរដូវកាល ដែលធ្វើអោយពូជនោះមានការលូតលាស់រូបរាងខុសពីគ្រាប់ពូជ
2. ពាក់កណ្តាលរដូវដើម្បីពិនិត្យមើលដាំណាំមិនតាមបែបបទ

3. ចុងរដូវ គឺដើម្បីពិនិត្យការសំអាតនិងជំរះស្មៅ

រូបភាពទី១៖ ចំការដែលមិនរៀបចំនៅប្រទេសនីហ្គេរៀដែលរំពឹងទុកថាទទួលការទទួឡស្គាល

នេះជាកិច្ចការដែលមិនអាចទៀរួចសំរាប់មួយក្រុមជាមួធនធានដែលមានការកំណត់ ដែលក្រុមភាគច្រើនរលស់ជាមួយអតិថិចិជនរបស់ពួកគេ។តើថាមានកំរិតល្អទេសំរាប់ប្រព្ធនទាំងនេះមានការស្មោះត្រង់ ប្រហែលជាមានការទទួលពីកន្លែងណាមួយ(ដូចជាដាំណាំពោតដែលមិនរៀបចំនៅកសិដ្ឋាននៅប្រទេសណាចនីហ្គារៀ(Nigeria) បង្ហាញនៅរូបភាពទី១)ដូចជាគ្រាប់ពូជដែលបានបញ្ជាក់នឹងតំលៃដល់ដាំណាំ និងបង្កើតឯអោយមានសំណួរដើម្បីបញ្ជាក់ការផលិតគ្រាប់ពូជក្រោមការអនុញ្ញាតនិងប្រាក់ចំណាយមានការស្ថិតស្ថេរជាងមុននៅក្នុងភូមិនៅគុណភាពបន្ទាប់មកមានការលក់ឬចែកចាយនៅទីផ្សានៅក្នុងភូមិនិងនាក់ចែកចាយណាមួយដើម្បីបង្កើនតំលៃទ្វេដងនិងជាការល្អដែរបូករួមនឹងសាវាកម្មដឹកជញ្ជូនដែរ។

ស្ថានភាពបញ្ជាក់អោយឃើញថាកសិករមានការស្ទាក់ស្ទើរនូវការវិនិច្ឆ័យបញ្ជាក់គ្រាប់ពូជដោយពឹងផ្អែកទៅលើទៅផ្សារតែមួយគត់គឺមានន័យថាអត្តសញ្ញាណគ្រាប់ពូជត្រូវបានបាត់បង់ តាមតំបន់ខុសៗគ្នាប្រហែលមានទំនាក់ទងល្អនឹងគ្នា

តារាងទី១ ការប្រៀបធៀមទិន្នផលនៃតាមគម្រោង និង គ្រាប់ពូជ៣យ៉ាងរបស់កសិករ					
សាបារីម៉ាទី		ស្ប៊ាមបៀ		IR 54	
ធនធាន	ទិន្នផល (តោន/ហិតា)	ធនធាន	ទិន្នផល (តោន/ហិតា)	ធនធាន	ទិន្នផល (តោន/ហិតា)
គម្រោង	១.៧២	គម្រោង	០.៦១	គម្រោង	១.៤៤
កសិករទី១	២.២៤	កសិករទី៤	១.១១	កសិករទី៧	០.៩៧
កសិករទី២	២.០១	កសិករទី៥	១.០១	កសិករទី៨	១.៦៨
កសិករទី៣	១.៥៦	កសិករទី៦	០.៤២	កសិករទី៩	២.២៨
មធ្យមភាគ	១.៨៩	មធ្យមភាគ	០.៧៩	មធ្យមភាគ	១.៥៩
អភិ.ស្តង់ដារ	០.៥៧	អភិ.ស្តង់ដារ	០.៥៧	អភិ.ស្តង់ដារ	០.៨០

ធនធាន៖ ការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មខ្នាតតូច៖ ទស្សនៈពិភពលោក

បណ្តាញកសិកម្មបានបង្ហាញអោយឃើញថាកសិកម្មខ្នាតតូចមិនមានគ្រាប់ពូជស្រស់ល្អគឺមានតែក្រុមហ៊ុនខ្នាតធំប៉ុណ្ណោះ ទោះជាយ៉ាងណាកន្លែងដែលមានគ្រាប់ពូជបុរាណណាមួយគឺផ្តល់ទិន្នផលទាប ហើយប្រហែលជាមានសត្វល្អិតថែមទៀតផង។ យើងត្រូវការគ្រាប់ពូជស្រស់ជានិច្ចដើម្បីផលិតសហាគមន៍កសិដ្ឋាន លុះត្រាតែទិន្នផលមានលក្ខណៈខុសគ្នារវាងគ្រប់ពូជដែលបានបញ្ជាក់ហើយ និងគ្រាប់ពូជនៅក្នុងទីផ្សារ។ គ្រាប់ពូជមានលក្ខណៈងាយស្រួលក្នុងការបញ្ជូនទៅក្នុងសហាគមន៍មានផលវិបាកសម្រាប់នាំចេញក្នុងចំនួនច្រើន ការបង្ហាញអោយឃើញទិន្នផលដែលមានប្រយោជន៍ដែលបានបញ្ជាក់ហើយនៅលើទីផ្សារគឺមានការពិបាកណាស់ ដូចជាដែលបានបង្ហាញនៅ តារាងទី១ខាងលើនៃការប្រៀបផ្ទឹមនៃស្ថាប័នមួយនឹងស្រូវបីយ៉ាងនៅក្នុងប្រទេសថាស្សា៊ីនា(Tanzania)។

រូបទី២៖ មានកម្ពស់ជាង៣ម៉ែត្រ មិនសូវដាំពោតតាមបែបបុរាណ នៅប្រទេសនីហ្គារៀ ប្រៀបផ្ទឹមទៅនឹងពូជបែបទំនើបដែលមានកម្ពស់ក្រោម២ម៉ែត្រ

ដំណាំពូជដែលស្រោចស្រពដោយប្រព័ន្ធស្នប់ ជាទូទៅភាពអវត្តមានមេរោគដែលកើតចំពោះគ្រាប់ពូជដែលយ៉ាងជឿទុកចិត្តបានហើយជាផ្លូវការគឺប៉ុស្តិ៍គ្រាប់ពូជក្នុងការធ្វើអោយកើនឡើង និងការចែកចាយ។ ការណែនាំអោយកសិករត្រូវការគ្រាប់ពូជស្រស់គឺមានភាពងាយស្រួលដោយគ្រាន់អង្គការចុះធ្វើការជាមួយ សហាគមន៍ដំណើរការនោះអាចធ្វើបានដោយគ្រាន់តែយើងទាក់ទងជាមួយមន្ត្រីក្នុងតំបន់ដោយភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងជាមួយ IARCs ដែលធ្វើការក្នុងការស្រាវជ្រាវគ្រាប់ពូជជាតិ និង អភិវឌ្ឍន៍។ យើងត្រូវការពួកគាត់អោយចុះទៅសហាគមន៍និងអោយគ្រាប់ពូជដើម្បីដាំបន្តអោយកើនឡើងនិងចែកចាយគ្រាប់មន្ត្រី IARCs ភាគច្រើនមានទំនាក់ទំនងជាមួយស្ថាប័នស្រាវជ្រាវកសិកម្មហើយពួកគាត់សប្បាយរីករាយនិងចែកចាយគ្រាប់ពូជដែលមានចំនួនតិចប្រហើសកន្លះគីឡូ ទៅ ១គីឡូ។ ទំនងជាពួកគាត់ស្នើរសុំអោយពួកយើងចូលរួមក្នុងការបញ្ជាក់អ្វីមួយ ឬ សាកល្បង ហើយនេះក៏ជាលក្ខណៈចុងក្រោយនៃការអភិវឌ្ឍន៍គ្រាបពូជដើម្បីបញ្ចេញអោយប្រើប្រាស់ដោយគិតទុកជាមុនថានឹងត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងកសិដ្ឋានរបស់កសិករ។ IARCs ភាគច្រើនស្វែងរកអ្នកស្ម័គ្រចិត្តធ្វើការវគ្គខ្លី ដោយមានការស្វាគមន៍ និងលើកទឹកចិត្ត ហើយស្នើរសុំអោយប្រមូលទិន្នន័យ និង ការបញ្ជូនទៅវិញប៉ុណ្ណោះ គ្រាប់ពូជណាមួយត្រូវបានបញ្ចេញថ្មីដោយខ្លួនឯង ឬ គ្រាប់ពូជដែលបង្កើតដោយសហាគមន៍ក្នុងគ្រួសារណាមួយ។ អំឡុងពេលគ្រាប់ពូជកំពុងតែដុះយើងគួរលើកទឹកចិត្តអោយកសិករពិនិត្យមើលម្តងទៀតអំពីប្រភេទពូជ និងទិន្នផលនៃចំនួនគ្រាប់ពូជដោយទទួលយកយោបល់តបស់ពួកគេ ថាពួកគេចូលចិត្តឬមិនចូលចិត្តដោយប្រាកដថាបានគ្រប់គ្រងអត្តសញ្ញាណរបស់គ្រាប់ពូជ ឬគ្រាប់ពូជដែលបានបង្កាត់ជាការល្អនោះ យើងគួរតែបញ្ជាក់អោយបានច្បាស់នៅលើវាលស្រែតែម្តង។ នៅក្នុងចុងរដូវទី១ កសិករ

គួរតែខំប្រឹងបង្កើតទន្និផលអោយបានច្រើនកំឡុងពេលគ្រាប់ពូជកំពុងដំណើរការដោយអោយផលមិនល្អយើងអាចបំផ្លាញចោល។ ជមួយនឹងគ្រាប់ធុញ្ញជាតិ និង គ្រាប់សណ្តែកអាចបង្កើនបានអត្រាលើសពី ៥០ ដល់ ១។បើសិនជាអ្នកចាប់ផ្តើមដាំវាមួយគីឡូក្រាម នឹងទទួលបានផល ៥០គីឡូក្រាមក្នុងឆ្នាំទី១។ ក្នុងឆ្នាំទី២ នោះអ្នកនឹងទទួលផលបាន ២៥០០គីឡូក្រាម និង ឆ្នាំទី៣ ទទួលបានផលសម្រាប់សហគមន៍ទាំងមូល យ៉ាងហោចណាស់ជួយដល់កសិករដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍ក្នុងការដាំដុះផងដែរ។ចូរប្រាកដថាបានថែរក្សានិងទុកអត្តសញ្ញាណបានច្បាស់លាស់។វត្ថុបំណងដែលគ្មានព្រំដែននោះគឺត្រូវមានពូជ៣ទៅ៤មុខដាំដុះនៅក្នុងសហគមន៍អោយមានចំនួនស្មើរគ្នា។ការដាំដំណាំ៣ទៅ៤មុខពិតជាការពារសហគមន៍និងជៀងវាងជំងឺសត្វល្អិតនិងជំងឺមហាត្តរាយបំផ្លាញពូជនោះបាត់បង់ទៅ(មេរោគបានចូលទៅសំងំនៅក្នុងពូជនោះដែលធ្វើអោយយើងត្រូវបំផ្លាញចោល)។

ដំណើរការក្នុងការណែរនាំនិងវាយតំលៃសំរាប់ពូជមួយថ្មីទៀតត្រូវការ៣ទៅ៤ឆ្នាំ។វាត្រូវការពេលវេលាដើម្បី ផលិតពូជថ្មី និងមិនអាចមានការផ្លាស់ប្តូរមុខងារនៅយ៉ាងណាស់៤ឆ្នាំ។

ដោយការគ្រប់គ្រងគ្រាប់ពូជដែលនៅស្រោចដោយស្នប់ទឹកគឺមានប្រយោជន៍ដល់សហគមន៍ និងគ្រប់អង្គការទាំងអស់អាចមានឥទិពលបានយូរទៅលើសហគមន៍ជាមួយតំលៃដែលមានកំណត់និងប្រថុយប្រថាន។ ដោយគ្រាន់តែមានអត់ធ្មត់ប្រហែល២ទៅ៣រដូវជាជំហានដំបូងដើម្បីបង្កើនផល។ប្រើសិនបើនៅក្នុងដំណើរការតាមបែបបុរាណជំនួសឲបែបទំនើបដែលទទួលបានចំនួនផលច្រើន និងប្រសិនបើគ្រាប់ពូជនៅតែបន្តរក្សាទុកនិងយកទៅដាំដុះនៅសហគមន៍ ការជះឥទិពលមានការបិតបេរបានល្អសំរាប់អង្គការដែលជួយអ្នកក្រក្រី។

ការស្រោចស្រង់គ្រាប់ពូជតាមប្រពន្ធស្នប់ពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់និងធ្វើឲប្រសើរឡើងថែមទៀតដល់បេសនកម្មមិនបានរៀបចំដំណើរការពូជ បានចូលទៅប៉ុស្តជាផ្លូវការ។ វាដំណើរយឺតដូចជា កសិករបានទៅលេងសាច់ញាតិ អ្នកចូលរួមក្នុងការរៀនភាគខ្លីៗ៕ល។ ឬតាមរយៈវគ្គខ្លីក្នុងការបញ្ជាក់ចេញពីសហគមន៍។

រូបភាពទី៣ . អ្នកចែកចាយល្ហុញកណ្តាលនៅប្រទេសថៃ

មានឧទាហសន៍បញ្ចូលទៅក្នុងIR ១៥៦១ ក្នុងការផលិតIRRIដែលបានប្រើប្រាស់នៅកសិដ្ឋានដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងពាក់ព្មកណ្តាល១៩៧០។ កសិករបានពេញចិត្តនិងវាបានក្លាយជាល្បីបានប្រើប្រាស់ពេញប្រទេសហ្វីលីពីនជាង២០ឆ្នាំ ទោះជាមិនបានរៀបចំឲបានត្រឹមត្រូវក្នុងដាក់ឲប្រើប្រាស់តាមផ្លូវការក៏ដោយឬដាក់ឈ្មោះគ្រាប់ពូជ(និងគ្មានគ្រាប់បានបញ្ជាក់)។

មានឧទាហស៏មានទៀតដែលជាពូជស្រូវដែលល្បីល្បាញដែលហៅថា ស្យាមបៀរនៅភាគខាងត្បូវនៃប្រទេសថានស្យានៀ ដូចបានបង្ហាញនៅតារាងទី១ខាងលើអញ្ចឹងដែរ។ គ្មានជនជាតិស្យាមបៀឬថាន

ស្វានៀណាមួយបានផលិតវាចេញមកទេ។តាមពិត នោះមាននរណាម្នាក់ថាន់ស្វានៀបានយកពូជនោះ មួយដាប់ដៃទៅប្រទេសហ្សាមបៀរ។បានបាត់បង់ពូជ ដែលនៅក្នុងស្រុក បន្ទាប់ពីបានយកគ្រាប់ពូជចូល ទៅក្នុងប្រទេសថានស្វានៀរ គ្រាប់ពូជនោះបានហៅ ថា ហ្សាមបៀរ ស្រដៀងនិងនៅប្រទេសនីហ្គីរៀរប្រេ

ជាជននៅទីនោះបានហៅថា កាមរូន(ជាប្រទេសកាមរូន)។ នៅប្រទេសអាហ្វាហ្គានីស្ថានស្រូវសាលីដែលបានហៅឈ្មោះថា មែចស្សីផាក។នេះជាពូជពិតប្រាកដដែលក្រុម Nobel laureate Norman Borlaug ដែលផលិតជាង៦០ឆ្នាំមុន គំរោងត្រូវបានធ្វើនៅប្រទេសម៉េសិចកូបានចូលរួមជាមួយCIMMYT។ពួកគេចង់អោយ គ្រាប់ពូជនោះបានប្រើប្រាស់នៅប៉ាហ្គីថានប៉ុន្តែត្រូវបានមានការប្រហេសត្រូវបានឆ្លងដែន។ម្តងទៀត នោះគ្រាប់នោះមិនបានរៀបចំដោយរដ្ឋាភិបាលអាហ្វាហ្គានីថាន។មន្ត្រីនៅក្នុងស្រុកមិនបានរិករាយនៅការទាំងនេះឡើយ ប៉ុន្តែតាមពិតនោះពួកធ្វើអ្វីបានទេ។

ការគ្រប់គ្រងពូជកុំអោយមានការបង្កាត់គ្នា៖ ចំណុចមួយរបស់ពូជដែលស្រោចស្រងដោយប្រពន្ធ័ស្នប់គឺទុក្កោយវាបន្តពូជដោយខ្លួនឯងមិនមែនដោយការផ្កាត់នោះទេ។វាអាចកាត់បន្ថយការការផ្កាត់ម្តងមួយជំនាន់ដូចជាពោតនិងផ្កាឈូករ័តដែលបានផ្កាត់គ្នា។ ពូជដែលបានផ្កាត់គឺF1 ការផ្កាត់គឺមានការអន់ថយមួយទៅមួយជំនាន់ ដូចឆ្នេះហើយការទុកគ្រាប់ពូជសុទ្ធគឺជាការល្អបំផុតហើយត្រូវការវារៀងរាល់រដូវកាល។បើពុំនោះទេការបង្ហាញលទ្ធិផលនិងបង្ហាញអោយឃើញថាគ្រាប់ពូជមិនរៀបចំបានល្អមិនត្រូវតាមស្តង់ដានិងមានទន្និផលទាប។សំរាប់ហេតុផលគឺមានការធម្មតានិងការអោយយោបលគឺគួតែប្រើគ្រាប់ពូជដែលផ្កាត់តាមគ្រួសារតូចជាការល្អនិងសហាគមន៍។ចាប់តាំងពីអ្នកគ្រប់គ្រងពិបាកនៅការថៃរក្សានៅគំរោងនិងការជំនួយត្រូវបានដូលមក។ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយពូជពោតនិងផ្កាឈូករ័តត្រូវបានដាំដុះ(ឧ.ជ្រើសរើសគ្រាប់ពូជណាដែលមិនល្អតាមខ្នាត) សំរាប់៣ទៅ៤ពូជជំនាន់ទើបគ្រាប់ពូជនោះត្រូវបានរៀបចំតាមលំដាប់។ទន្និផលមានអត្រាប្រហែល១០ទៅ១៥ភាគរយតិចជាងពូជដែលបានបង្កាត់ ប៉ុន្តែទន្និផលគឺនៅតែស្ថិតស្ថេរជារៀងរាល់ឆ្នាំនិងគ្រាប់រដូវ។(អត្ថបទEDN88’ ការបង្កាត់ពូជពោត’ ចង់និយាយអំពីថាតើការបង្កាត់ពូជពោតនៃរដ្ឋឬការកកើតនៃកសិករជនជាតិមិចសិច។ http://www.echocommunity.org/resource/collection/CAFC0D87-129B-4DDA-B363-9B9733AAB8F1/edn88.pdf)។ មានពត៍មានពូជជំណាំស្រោចស្របតាមប្រពន្ធ័ស្នប់ជាច្រើនដូចជាគ្រាប់ស្រូវ ស្រូវសាលីនិងច្រើនលើគ្រាប់ធុញជាតិជាដើម គ្រាប់ពូជប្រភេទដូជបន្លែ ជំឡូង ជំឡូងផ្វា។

<u>ទំនាក់ទំនងជាមួយអ្នកចែកចាយទំនិញកសិកម្ម</u> ជាការជួយដល់យើងដែរ, ពួកគាត់ជាអ្នកទំនាក់ទំនងដល់សហគមន៍និងកូនសោរសំរាប់និយាយជាមួយកសិករតាមភូមិស្រុក(CBFE) បង្ហាញនៅរូបភាពទី៣។ អ្នកចែកចាយជាផ្នែកនៅសហគមន៍និងជាសសៃរនៃសហគមន៍។ពួកគាត់មានដីសំរាប់ដាំគ្រាប់ពូជស្រាប់និងអាចបង្កើនផលកាន់តែច្រើន។អ្នកចែកចាយកសិកម្មមានអត្ថិពលខ្លាំងណាស់ដល់កសិករខ្នាតតូច និងអាចដឹងមុនបាន។ ពួកគាត់គឺជាផ្នែកដ៏សំខាន់សំរាប់ដំណើរគំរោង។មានគ្រួសារតិចណាស់សំរាប់បើកមុខរបរនេះ។ អ្នកចែកចាយកសិកម្មភាគច្រើនមានការគិតទុកមុនលើសប្រមាណប៉ុន្តែគ្រាប់ការទាំងអស់គ្មានត្រូវការទន្និន័យ។តាមពិតពួកគាត់គ្រាប់គ្រងនៅការទទួលចំណូលមានកំរិត។ ពួគគាត់មានការសហការខ្ពស់ឬមានការភាពជំនួយការជាមួយគ្រួសារនិងដៃគូរដែលមានទឹកចិត្តនៅវិស័យកសិកម្មដែរ)អ្នកចែកចាយផ្នែកសិកម្មក៏ជាកូនសោរសំរាប់ទំនាក់ទំនងជាមួយគ្រួសារផងដែររួមជាមួយនៅការចំនាញនៅពេលចំបាច់។

<u>គុណភាពគ្រាប់ពូជ</u> ៖ ចំណុចមួយនៃហេតុផលដែលធ្វើដំណាំអោយតាមរបៀបស្រោចស្របតាមស្នប់ទឹកនឹងជួយដល់គុណភាពគ្រាប់ពូជ។ មានចំណុចដំបូង៣យ៉ាងសំរាប់គ្រាប់ពូជមានគុណភាព៖ ១.ការជំរើសគ្រាប់ពូជ ២.គ្រាប់ពូជអាចមានការបន្តពូជល្អ និង ៣.សំអាតអោយស្អាត។ នៅគ្រប់ជំហានទាំង៣នេះងាយនូវការចែកចាយដល់កសិករខ្នាតតូចនៅតាមសហគមន៍តាមរយះអង្គការនានា។

សំរាប់**ច្រុះគ្រាប់ពូជ**យើងត្រូវយកចេញនៅរុក្ខជាតិដែលមិនល្អ(ឧ. រុក្ខជាតិស្មៅរ) ។ ការទាំងនេះអាចធ្វើទៅបានតាមនៅមុនពេលការប្រមូលផល។ ឬតាមអាចធ្វើទៅបានតាមការកាត់ដោយកន្ដៀរដែលទុកគល់ខ្ពស់ជាងដីដូចកសិករនៅប្រទេសឡាវបានធ្វើនៅក្នុងរូបភាពទី៤ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ចំណាំការដែលជំរើសគ្រាប់ពូជមិនត្រូវបែនវាឡើយ។វាបណ្តាលដោយបាត់គុណភាព។

*រូបភាពទី៤. កសិករនៅប្រទេសឡាវកំពុងបែនគ្រាប់ពូជ ថតរូបដោយ*IRRI

នៅចំហានបន្ទាបទៀតការរើសយកពូជ**ការដែលអាចបន្តពូជបាន។** ជាធម្មតាគ្រប់គ្រាប់ពូចទាំងអស់ដែលបានថែរសក្សាទុកតាមរបៀបរបប, និងជាស្ថានចំលងដល់ការបន្តពូជដែលមានសមត្ថភាពខ្ពស់។ ប្រសិនបើគ្រាប់ពូជមានបញ្ហា ប្រហែលជាបណ្តាលមកពីមេរោគហើយយើងគួហាលនៅនឹងថ្ងៃនៅលើកណ្តោលជាដើម។ ការហាលនឹងថ្ងៃនឹងបណ្តាលដោយគ្រាប់ពូជមានការមិនស្រួលនិងធ្វើអោយវា

មានរាងទៅកណ្ដោល។ បន្ទាប់ពីនេះពេលដែលគ្រាប់ពូជបានរាងល្អវិញ សត្វល្អិតបានថយចុះកំលាំង[Ed: មានវិធីជាច្រើនសំរាប់គ្រប់គ្រងសត្វល្អិតពីវាយលុកគ្រាប់ពូជ ចូលទៅក្នុងគេហទំព័រ របស់សហាគមន៍អេកូ*http://www.echocommunity.org/resource/resmgr/a_to_z/azch10st.htm#Table*] ។ទៅតាមគំនិតនៃអត្រាការបន្តពូជគឺអាចទៅដល់៩០ភាគរយឬច្រើនជាងនេះ។ នៅក្នុងការលាក់ខណ្ឌដែលការបន្តពូជ។(ឧ. ធ្លាក់ទៅដល់៦០ភាគរយ) យើងគួរបង្កើននៅចំនួនគ្រាប់ពូជអំឡុងពេលដាំណាំដើម្បីពៅសងនៅគុណភាពការបន្តពូជខ្សោយ។ ការបន្ទពូជអាចធ្វើតេសបានតាមរយះការ(សូមមើលឯកាសារនេះ) (ftp://ftp-fc.sc.egov.usda.gov/GA/PMC/JLW/ragdoll.pdf)។បានបង្ហាញអោយឃើញថាការធ្វើតេសតាមរបៀបនេះមិនទាន់ស្របទោតាមស្តង់ដារទេដោយ សីតុណ្ហាភាព/ការរំហួត ប៉ុន្តែវាមានផលប្រយោជន៍នៅតាមសហាគមន៍តូចតូចដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍នូវផលិតដាំណាំបន្តទៀត។

នូវការព្រួយបារម្មណ៍លើកចុងក្រោយគឺការ**សំអាត**ដែលធ្វើអោយគ្រាប់ពូជជាសំភារះ។ ការស្អុយរលួយមិនជាការបញ្ហាដូជជាមិនងាយស្រួយលទេ។ លុះត្រាតែការបុកដាំគ្រាប់ពូជដែលកំរណាស់សំរាប់សហាគមន៍ គ្រប់សំភារះដែលយកពីខាងក្រៅប្រទេសមកមានការកើនឡើងសំរាប់ប្រើប្រាស់។ ការជំរះរុក្ខជាតិស្មៅរល្អិតគួធ្វើវាត្រូវបានកើនឡើងនៅសំភារះបរទេស។ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការសំអាតគ្រាប់ពូជគួយកគ្រាប់ពូជដែលគ្មានប្រយោជន៍ចេញឬដីថ្ម។ (សូមមើលរូបភាពទី៥) វិធីនេះគឺជាការច្រុះគ្រាប់ពូជហើយប្រហែលជាមានផលដល់១០ភាគរយនៃគ្រាប់ពូជដែលបានលក់(នេះជាចំនួនគ្រាប់ពូជដែលគ្មានប្រយោជន៍បានធ្វើគ្រាប់ពូជពិតបានថយចុះបន្ទាប់ពីការយកកំទេចកំទីចេញ) ថង់ដែលស្អាតគឺជាចំណុចទីមួយគឺមានតំលៃហៀយធ្វើទៅបានតាមគ្រួសារនិងសហាគមន៍នានា។

រូបភាពទី៥៖ ការសំអាតគ្រាប់ពូជដោយម៉ាស៊ីនដៃនៅប្រទេសហ្គានា។ដែលប្រើដោយដៃ វាអាចមានការលំបាកបន្តិចនៅភ្លើងប៉ុន្តែវាការពារការខ្ទៀតចេញនៃគ្រាប់ពូជ

(http://lamar.colostate.edu/~rtinsley/CleanBag.htm)។ការជំនួយពីCBFEម្តងទៀតដើម្បីគ្រប់គ្រងគ្រាប់ពូជនិងសំអាតគឺជាការដ៏ល្អដល់អង្គារនានាសំរាប់ជំនួយដល់សហាគមន៍អោយមានការរីកចំរើនដល់សហាគមន៍។

ប្រតិកម្មផ្លូវការ

ការប្រតិកម្មតាមផ្លូវការនៃគ្រាប់ពូជដាំណាំដាំដោយស្រោចស្របដោយស្អប់មានការជះឥទិពលដល់កម្មវិធីរបស់រដ្ឋាភិបាលប្រហែលជាមានការរិះគុណដល់គុណភាពគ្រាប់ពូជផងដែរ។ជាមួយការព្រួយបារម្មណ៍របស់គ្រាប់ពូជមានការស្អុយរលួយនោះ ការបន្តពូជរបស់គ្រាប់ពូជខ្សោយនិងមិនបានជំ

រើសបានត្រឹមត្រូវ។ នេះជាការផ្សព្វផ្សាយដល់កម្មវិកម្មរដ្ឋាភិបាល រួមបញ្ចូនទាំងគ្រាប់ពូជដែលបញ្ចេញអោយប្រើផងនិងក៏អោយមានទស្សវិស័យផងដែរ។ទោះជារដ្ឋាភិបាលមិនបានមានហារិវត្ថុនិងធនធានដើម្បីជំរុញអោយកើនឡើងនិងផ្គត់ផ្គង់គំរោង។ដូចឆ្នេះពេលដែលមានការតវ៉ា គ្មានអ្វីសោះត្រូវបានទទួលស្គាល់។ការត្រូវលើសលុបនៃគ្រាប់ពូជស្រស់ចូលទៅក្នុងសហាគមន៍និងកសិករដើម្បីមានពូជកាន់តែច្រើននិងទន្និផលកាន់ច្រើនថែមទៀត។

កម្មសិទ្ធផ្ទាល់ខ្លួន

មានពូជថ្មីជាច្រើនត្រូវបានដាំដុះដោយក្រុមហ៊ុនឯកជនអន្តជាតិតាមផ្លូវជំនាញជាមួយការបានចាយវាយសំរាប់ការប្រើប្រាស់ ទោះជាមកពីកសិករតូចតាច។តាមការអោយទន្និផលត្រូវមានការព្រួយបារម្ភណ៍ពីអំពើអហស្សាទៅលើសិទ្ធមនុស្ស,ល។ ទោះជាយ៉ាងណា IARC ត្រូវតែមានការចូលរួមផ្គត់ផ្គង់នៅប្រាក់ជំនាញពីប្រទេសជំនួយហើយគ្រប់គ្រងតាមសាធាណៈ។ ដូចឆ្នេះពូជរុក្ខជាតិដែលបានផលិតត្រូវបានប្រើតាមសាធារណៈ ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ណាមួយ តាមតំរូវការឯកជននិងសាធារណៈ។

សង្ខេប

ពេលដែលដំណាំគ្រាប់ពូជដែលស្រោចតាមស្មប់ក្នុងអត្ថបទនេះ មានតំលៃណាស់ប្រើនៅគំរោងរបស់ប្រទេសជាតិណាមួយដែលគ្មានហារិវត្ថុនិងធនធានផ្ទាល់ខ្លួនដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ការអភិវឌ្ឍន៍គ្រាប់ពូជនោះ។ ការបង្កើនគ្រាប់ពូជនិងការចែកចាយគ្រាប់ពូជ។ ចន្លឹសនៃអង្គានានា(NGO) ដែលធ្វើការជាមួយក្រុមសហាគមន៍តូចឬគ្រាប់ពូជដែលមានចំនួនតិចតូចដែលពូជមានខុសៗគ្នានិងធ្វើការបណ្ដុះជាមួយគ្រួសារតាមសហាគមន៍ដើម្បីអោយគ្រួសានោះបង្រឹកតាមសហាគមន៍នានា។ ការទាំងនេះត្រូវមានការចេះការថែរក្សាគ្រាប់ពូជផងដែរ ចុចនៅត្រង់ដើម្បីទាយយកដោយ *Dr. Tim Motis* *[http://www.echocommunity.org/resource/collection/E66CDFDB-0A0D-4DDE-8AB1-74D9D8C3EDD4/Seed_SavingTips_&Technologies.pdf]* ។ ប្រសិនបើរដ្ឋាភិបាលឬស្ថាប័ននានាមិនមានសមត្ថភាពដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ពូជថ្មីៗទេរ យើងគួតែចគ្រប់អង្គារទាំងអស់ជំនួយការដល់យើង ។ដូចជាកិច្ចការអវិជ្ជមានរយះពេលវែងនៅសហាគមន៍ដែលមានចូលរួមពីអង្គាដៃគូនានាដើម្បីមានប្រាក់ជំនួយផងដែរ។

Ed: ដីក តីនសលី(Dick tinsley) ជាអ្នកពិពន្ធសៀវភៅ ការអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មខ្នាតតូចនៅក្នុងសហាគមន៍(Developing smallholder Agriculture) ទស្ស:វិស័យពិភពលោក។មានគេហាទំព័រ www.smallholderagriculture.comនិងបង្រៀនអំពីការបន្តការសិក្សាតាមប្រពន្ធណៃតរើក ជំរុញកសិកម្ម

ខ្នាតតូច (Challenges to smallholder Agriculture*(http://villageearth.org/training-and-consulting/online).*
។